

אזל לטעלע

על "בארץ ההפך", ספר ילדים חדש שמפעיל את הדמיון

אשר שברו אויבי היהודים לשלוט בהם, נהפוך הוא, אשר ישלטו היהודים המה בשונאיהם". שבתי ונזכרתי בביטוי, ברס"ר ובמרגלית כשראיתי את הספר "ארץ ההפך", שכתב יובל פרדקין ואייר דמיטרי קיליסקי (הוצאת אוריון). כי בספר הזה, הפוך "נהפוך הוא":

הדבורים נותנות חלב והפכשים מייצרות דבש (דבש כבשים, אגב, הוא מאכל מאוד מבוקש). ומה תאמרו אם אספר לכם, חברים, שהחתולים בורחים שם מפני עכברים. מה תאמרו על אריה, כולו רועד בפחד, כי הבחין בשפן וארנבת חולפים לידו ביחד? הצב, לא תאמינו, נחשב למהיר פסיעות, משיג כל צבי בריצה תוך שתי שניות.

התיאורים נמשכים עם מורים שמכינים שיעורים, הורים שצריכים לבקש מהילד גלידה, גשם שעולה מהאדמה השמימה, תחרויות שבהן המנצח הוא מי שמגיע אחרון, ועוד. ולבסוף, למי שלא הבין, מגיע המסר:

יש החושבים שהדמיון מיותר, כי צריך "להתרכז" ולחשוב מסודר, לעזוב את התפל ולעסוק בעיקר או במילים אחרות - להפוך למבוגר. אבל אם ישאל אותי ילד, מיד לו אומר: "אל תסגור את הצוהר, את אותו החלון, אל כל אותם דברים מרתקים, מרתקים פי מיליון, אליהם יוכל להגיע רק מי שיש בו דמיון. אל תוותר על הקסם המופלא לעולם, רק כי התבגרת, או כי כך עושים כולם.

איילה פרלמוטר

יחד עמי בצבא שירתה בחורה ושמה מרגלית, בחורה מקסימה מקיבוץ לביא, קיבוץ דתי. כשהגיע חג פורים, היא הורידה את דרגות הסמל מהזרוע שלה והצמידה אותן למכנסים, באזור הברכיים. יצאנו להסתובב בפסים ועד מהרה קלטה עינו החדה של הרס"ר המפחיד את גודל החוצפה. ראיתי אותו מתקרב אלינו בצעדי קרב, וכבר התחלתי לחשב את קצי לאחור (פאן: לחשוש ממה שיקרה), אבל מרגלית נשארה רגועה, כמעט אדישה. עוד לפני שהספיק לפצוח במסכת האיומים הקבועה (לאיים, כמו תמיד), הודיעה לו מרגלית בלי להניד עפעף: זה לכבוד פורים, הלא כתוב במגילת "נהפוך הוא".

אחרי כמה שניות של שקט מתוח, הצליח הרס"ר להפיק חיוך (!) מאחורי שפם האדירים שלו וצוץ אותנו לנפשנו. עבורי, קיפוצניקית חילונית שכמותי, הייתה זו הפעם הראשונה ששמעתי את הביטוי "נהפוך הוא" ואת הקשר שלו לפורים. היום אני כבר יודעת שהוא לקוח מתוך מגילת אסתר, שם מתואר כיצד התהפך הגלגל ובמקום שאויבי היהודים ניצחו, ניצחו היהודים: "ביום,

תנו חיוך!

לקראת פורים מתחשק לנו להשתעשע במשחקי מילים שמתרוצצים במרשתת (באינטרנט). אז מה קורה כשאשכנזים, מרוקאים ורוסים נפגשים בעברית?

כולם מרוקאים, רק גבי אשכנזי;
כולם אשכנזים, רק אבי מזרחי;
כולם שואלים, רק לאיציק תשובה;
כולם קוצים, רק גבי שושן;
כולם נצים, רק אבי נשר;
כולם פרחים, רק יהודה פרקן;
כולם אשמים, רק דודו זכאי;
כולם קונים בתים, רק סנדרה שדה;
כולם לויים, רק יזהר כהן;
כולם התפתחו, רק שלמה ניצן;
כולם עורכי־דין, רק ארי שמאי;
כולם בני־זקונים, רק גיא כבוד;
כולם ישובו, רק מיקי קב;
כולם זכאים, רק עלמה זק;
כולם אוהבים פטרוזיליה, רק יצחק שמיר;
כולם קבלנים, רק יוסי פנאי;
כולם מרובעים, רק הרב בדורי;
כולם כוהנים, רק יונת לוי;
כולם בני אנוש, רק יצחק בן צבי;
כולם טיפשים רק יצחק נבון;
כולם מבינים עניין, רק אבא אבן;
בפרמל נשרפו עצי ארז, רק אצל דפנה דקל;
כולם נכשלים, רק לרינה זה מצליח;
כולם פגועים, רק זרבה בן;

ההמשך - בעמוד 14

פרשת צו

(ויקרא פרק ו' - פרק ח')

כתב: יוסי בר-נוי-בוכריץ

"צו את אהרן ואת בניו. [...] וכל דם לא תאכלו. [...] כל נפש אשר תאכל כל דם ונכרתה הנפש ההיא מעמיה" (ו', ב'; ז', כ"ו-כ"ז).

פרשת השבוע, כמו הפרשה הקודמת, עוסקת בקורבנות: השלמים, החטאת, האשם, העולה והמנחה. פרשת השבוע גם מתארת את הסיבות לכל קורבן, מי חייב בו ואיך מקריבים אותו. אנו לא נעסוק בקורבנות באופן ישיר, אלא באיסור אכילת דם. ארבע פעמים מזהירה אותנו התורה מפני אכילת דם:

- "חקת עולם לדוריכם בכל מושבותיכם... כל דם לא תאכלו" (ויקרא ג', י"ז).
- "ואמר לבני ישראל: דם כל בשר לא תאכלו, כי נפש כל בשר - דמו הוא" (ויקרא י"ז, י"ד).
- "כי הדם הוא הנפש ולא תאכל הנפש עם הבשר" (דברים י"ב, כ"ג).
- בפרשתנו, כפי שמובא בראש הפתח.

כפי שאנו רואים מתוך הפסוקים האלה, התורה מדגישה מאוד את איסור אכילת הדם. האיסור הזה כלול גם בין הדינים שכל העמים חייבים לשמור עליהם - "שבע מצוות בני נח".

מדוע אסור לאכול דם?

הרמב"ם, בספרו "מורה נבוכים", מסביר שהאיסור לאכול דם נועד להרחיק את עם ישראל מעבודת האלילים והעבודה הזרה. בעולם הקדום נהגו עמים רבים להשתמש בדם כחלק מהפולחן האלילי שלהם. כדי להבדיל את ישראל מן הגוים, אסרה התורה בתכלית האיסור מנהג פסול זה. ובלשון המקור: "ובאה התורה השלמה ליודעה, להסיר אלו החולקים הנאמנים, ואסרה אכילת הדם ועשתה חיזוק באיסורו, כמו שעשתה בעבודה זרה" (מורה נבוכים ג', מ"ו).

עלילת דם

"ספר החינוך" מסביר את האיסור מן הבחינה החינוכית. אסור לאדם לאכול את הדם, שהוא סמל לנפש, לחיים, כדי שלא יתרגל להיות אכזרי כלפי בעלי-חיים, שגם הם יצורים שנבראו בידי הקב"ה. ובלשון המקור: "ואפשר לומר בדם עוד [...] כי יהיה באכילתו קצת קניין במידת האכזריות שיבלע אדם מבעלי-חיים שפמותו [...] ונפשם (של בעלי-חיים) נקשרה בו (באדם)" (ספר החינוך, קמ"ח).

החביתה שהצילה את היהודים...

בכל הדורות נזהרו היהודים שלא לאכול דם. על אף ההקפדה על איסור הדם, העלילו (סיפרו שקר) הגוים על היהודים שהם משתמשים בדם ילדים נוצרים לאפיית מצות בפסח ושתיית ארבע כוסות חזין בליל הסדר. "עלילת דם" (ראו "מושג השבוע") זו גרמה לאסונות רבים ופגעה קשות ביהודים לאורך ההיסטוריה. הסיפור הבא מדגים עד כמה שקריות היו עלילות אלה.

פעם העלילו הגוים על יהודי עיר אחת, שהם הרגו נוצרי כדי להשתמש בדם בליל הסדר. רב העיר הגן בבית המשפט על בני הקהילה. כדי לשכנע אותם שהיהודים לעולם לא יאכלו דם, הוא ביקש שיקראו לאחת הנשים היהודיות העוברות בשוק. שליחי בית המשפט יצאו והביאו אשה. הרב הגיש לה ביצה וביקש ממנה לטגן אותה למענו. שתעשה לו חביתה, כי הוא רעב ורוצה לאכול.

האשה שברה את הקליפה, וכדרך הנשים היהודיות בדקה אותה לפני שהכניסה אותה למחבת. "מדוע את בודקת כל-כך את הביצה?" שאל הרב. "כדי לבדוק אולי יש בה טיפת דם", ענתה האשה. תשובתה זו הוכיחה לשופטים את צדקת היהודים. וכך ניצלו בני הקהילה.

עלילת דם

האיומה בעלילות שהעלילו (סיפרו) שונאי ישראל על היהודים, שהם משתמשים בדם הנוצרים לצורכי פולחן. לדברי המעלילים, היהודים רוצחים מדי שנה ילדים נוצרים לשם אפיית מצות ולארבע כוסות. עלילת הדם הראשונה הייתה באנגליה בשנת 1144. אחריה הוסיפו והעלילו על היהודים במשך כמאה שנים. בגלל עלילת דם נשרפו בשנת 1171 יהודי העיר בלואה שבצרפת. עם עלילות הדם נמנו גם האשמות שהיהודים מרעילים בארות כדי לגרום למותם של נוצרים. על רקע זה נערכו פרעות (פוגרומים) ביהודים בתקופת המגפה השחורה - שנת 1348. במאה ה-19 התפרסמה במיוחד "עלילת דמשק". בשנת 1840 הואשמו היהודים ברצח נזיר נוצרי. משה מונטיפיורי ומשפחת רוטשילד נאלצו לעזור ליהודים. בעקבות עלילה זו הוקם הארגון "כל ישראל חברים". היהודים מצדם טענו כי התורה אוסרת עליהם אפילו אכילת דם בהמה, ובדאי אכילת דם אדם. אלא, שכאמור, הדבר לא מנע נוצרים מלהוסיף ולהעליל עלילות דם על היהודים.

המשך מעמוד 12

תנו חינוך!

כולם גדולים, רק יניב קטן;
כולם אקדמאים, רק בעלה של לילית נגר;
כולם סיגליות, רק ליאור נרקיס;
כולם בארץ, רק אמא של דודו טסה;
כולם זורקים אבנים, רק בני סלע;
אם אתה לא תבין, חיים יבין.

לכל שם משפחה מרזקאי יש משמעות:

לפועלי בניין - ביטון;
אלה שלא מסתדרים לבד - עזרא;
למתלבטים - אזולאי;
אלה שאוכלים בידיים - אמזלג;
לחובבי שפות - תורגמן;
לפורצים - פריץ;
לשריריים - חסון;
לשופטים - דיין;
למלאכים - אלימלך.

מה יפה ברוסית? כל שם... יש לו פירוש:

מי שגרה ליד הים - מרינה;
מי שבעלה עזב אותה - נטישה;
לא אוהבת חריף - לריסה;
עובדת בחנות שעונים - מאשה;
עובדת במאפייה - סבריינה;
מגלה סודות - גלינה;
קוראת עיתון - קרינה...

לפעמים אפשר, ואפילו צריך וכדאי, לחשוב הפוך:

אם תקום עצבני בבוקר - תגרום לזה שיהיה לך יום רקוב;
ואם הערב לא יהיה נחמד - פנראה תרגיש ברע;

אפשר לראות שכל מה שבוטל - זה לטוב;
אם תרדוף בצע - ירפק בך עצב;
כי כל הטעם בחיים - הוא להסתפק במעט;
אם יש בך דחף לא מוכן, סימן שיש בך פחד;
אתה יכול לבחור להיות מר וחמוץ או רם וצומח;
ואל תהיה שונא, תהיה אנוש!

זְמַנֵּי הַדִּלְקַת הַנֵּרוֹת											
עֶרֶב שַׁבָּת		מוצ"ש		עֶרֶב שַׁבָּת		מוצ"ש		עֶרֶב שַׁבָּת		מוצ"ש	
18.28	17.31	בְּאֵר-שֶׁבַע	18.27	17.19	חִיפָה	18.28	17.28	תֵּל-אָבִיב	18.26	17.13	יְרוּשָׁלַיִם